

Проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за приобщаващото образование

[линк към консултацията](#)

Информация

Откриване / Приключване: 10.08.2017 г. - 11.09.2017 г. Неактивна

Номер на консултация: #2823-К

Област на политика: Архив - Образование

Тип консултация: Акт на Министерския съвет

Вносител: Министерство на образованието и науката

Тип носител: Национално

С Постановление на Министерския съвет № 286 от 04.11.2016 г. е приета Наредба за приобщаващото образование. С наредбата се определя държавният образователен стандарт за приобщаващото образование по чл. 22, ал. 2, т. 7 от Закона за предучилищното и училищното образование. Наредбата урежда обществените отношения, свързани с осигуряване на приобщаващото образование на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование, както и дейността на институциите в тази система за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Необходимостта от приемането на нова Наредба за приобщаващото образование се налага поради някои трудности, които възникват при прилагането на действащата към момента Наредба за приобщаващото образование. Наредбата регламентира дейностите за обща и допълнителна подкрепа съобразно индивидуалните потребности на всяко дете и ученик и предоставянето им от учители и други педагогически специалисти (психолози, педагогически съветници, логопеди), както и от специалисти (социални работници, кинезитерапевти, и др.), но ги обременява административно, което затруднява ефективното им предоставяне. Административната тежест е във връзка със сроковете за изготвянето на оценките на индивидуалните потребности на децата и учениците, честотата на екипните срещи и попълването на свързаната с това документация.

Отговорна институция

Отговорна институция

Министерство на образованието и науката

Адрес: София, София, бул. Княз Дондуков №2А

Електронна поща: priemna@mon.bg

Начини на предоставяне на предложения и становища

- Портала за обществени консултации (изисква се регистрация чрез имейл);
- Електронна поща на посочените адреси;
- Системата за сигурно електронно връчване <https://edelivery.egov.bg/> (изисква се квалифициран електронен подпис или ПИК на НОИ);
- Официалния адрес за кореспонденция.

Полезни връзки

Официална интернет страница на Министерство на образованието и науката - <https://www.mon.bg/>

Рубрика „Обществени консултации“ на интернет страницата на МОН - <https://www.mon.bg/dokumentatsiya/proekti-na-dokumenti/>

Документи

Пакет основни документи:

[Проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за приобщаващото образование - вер. 1.0 | 10.08.2017](#)

[Проект на Наредба за приобщаващото образование - вер. 1.0 | 10.08.2017](#)

[Мотиви към Проекта на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за приобщаващото образование - вер. 1.0 | 10.08.2017](#)

[Частична оценка на въздействието към Проекта на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за приобщаващото образование - вер. 1.0 | 10.08.2017](#)

[Становище на дирекция "Модернизация на администрацията" - вер. 1.0 | 10.08.2017](#)

[Справка за отразяване на предложенията и становищата - вер. 1.0 | 09.10.2017](#)

[Справка за отразяване на предложенията и становищата - вер. 1.0 | 09.10.2017](#)

Консултационен документ:

Справка становища:

Коментари

[Коментари \(pdf\)](#)

[Коментари \(csv\)](#)

Автор: Стефан Лазаров (11.09.2017 08:31)

Становище на Национална мрежа за децата (част 5)

8. Запазване ролята на родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето

На първо място, апелираме да бъде запазена навсякъде в Наредбата следната формулировка „родител, представител на детето или лицето, което полага грижи за детето“, а не да се използва единствено думата „родител“ с цел олекотяване на текстовете. Считаме, че последното е предпоставка за поява на недоразумения, ако буквално се четат и прилагат текстовете, както и в някои случаи – на ощетяване и погазване правата на детето и/или на неговия настойник, попечител или лице, полагащо грижи.

Второ, предлагаме да бъде запазена възможността оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици да се извършва и по инициатива на родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето. По този начин родителите ще разполагат с реална възможност да взимат решения и да бъдат инициативни по отношение образованието на собствените им деца и да работят в синхрон с учителите и специалистите в полза на детето.

9. Обезпечаване на учителите и специалистите с инструменти и методологични материали

За улеснение на учителите и специалистите в училище и подпомагане на ежедневната им работа в синхрон с поставените държавни изисквания, предлагаме споменатата в чл. 78, ал. 3 Карта за оценка на индивидуалните потребности на детето или ученика да бъде запазена като приложение към Наредбата. В допълнение, предлагаме МОН да организира и предостави във възможно най-кратки срокове на директорите, учителите, специалистите и екипите във всички детски градини и училища набор от минимален брой необходими инструменти, методологии и помагала за осъществяване на обща подкрепа в частта превенция на обучителните затруднения, вкл. скрининг за детските градини, както и за осъществяване на оценка на потребностите на децата и учениците за предоставяне на допълнителна подкрепа на деца със СОП, деца в риск, деца с изявени дарби, деца с хронични заболявания. Източник на подобни методики и инструменти може да бъде пилотният

проект „Подкрепа за равен достъп за личностно развитие“, както и приключилия вече проект „Включващо обучение“, а така също и ДАЗД, Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващо образование и др.

10. Финализиране на промените в Наредбата след професионална дискусия с различни представители на образователната система, приобщаващата общност, НПО и други заинтересовани страни

Едва ли има друга част от ЗПУО и прилежащите Стандарти, която по-ясно да показва взаимовръзките и нуждата от обща работа на всички заинтересовани страни в образователния процес. Именно за това е от особена важност при финализирането на Наредбата да бъдат включени още по-широк кръг от специалисти и гледни точки. Вярваме, че включването на неправителствените организации и гражданите в процесите на разработване, осъществяване и наблюдение на политиките и практиките, ще допринесе за насърчаване на чувството на хората за собственост върху процесите и продуктите, които се обсъждат; ще подкрепи по-добрата информираност за проблемите, възможните решения и ограниченията, с които те се сблъскват, както и ще допринесе за това да има по-малко критика и по-голяма подкрепа за промените, които следва да се осъществяват.

Август 2017 г.

Национална мрежа за децата

Автор: Стефан Лазаров (11.09.2017 08:30)

Становище на Национална мрежа за децата (част 4)

6. Указание за дейностите на психолозите и педагогическите съветници за подкрепа на личностното развитие

Дейностите на психолозите и педагогическите съветници са ключови за създаването, реализирането и развиването на училищни политики за подкрепа и ангажиране с деца и ученици както за превенцията, така и за интервенции при затруднения в обучението, психично-здравни проблеми, отношения с връстници и трудно поведение. Практиката ни до момента, както и последните полемики по въпроса показват непълно разбиране и единомислие по темата.

В тази връзка, **настояваме МОН да организира професионална дискусия** между различните групи училищни психолози и педагогически съветници, и **да ръководи процеса за постигане на консенсус за финалния текст и приеме в спешен порядък** (или към Наредбата или като самостоятелни насоки) **изпратеното към работната група от групата на училищните психолози и педагогически съветници указание за дейностите на психолозите и педагогическите съветници** с цел структуриране и обезпечаване на тяхната работа. То би било предназначено за директорите на детските градини и училищата при управлението на дейностите за подкрепа за личностно развитие съгласно ЗПУО и Наредбата за приобщаващо образование, за експертите от регионалните управления на образованието, за директорите на специализирани обслужващи звена, както и за

всички специалисти, които изпълняват тези дейности.

7. Ефективно прилагане на Наредбата и философията на приобщаващото образование

Въпреки положените усилия от МОН и неправителствените организации директно работещи с училища, продължава да се отчита неразбиране сред много от педагогическите професионалисти за това какви са ползите от „приобщаващо образование“ и стандарта ПО. Прави се директна връзка между ПО и ресурсно подпомагане, експлицитно на деца със специални образователни потребности без да се включва значимия дял от деца, които растат в условия на бедност, социална изолация, и това, че тези фактори неминуемо въздействат на пълноценното включване в образователната система и представянето в училище. Педагогическите специалисти от своя страна много често се оказват в ситуация, в която са неподготвени с конкретни техники, методи и похвати, които да използват ежедневно в работата си с децата.

Необходимо е да се помисли за различни начини и инструменти за това как приобщаващото образование да бъде разглеждано като част от ежедневната работа на педагогическите специалисти, а не просто като допълнителна административна тежест. В този смисъл настояваме принципите на ПО да бъдат запазени в текста на Наредбата, а не само да останат споменати с препратка към принципите в ЗПУО. Вярваме, че изброяването им в настоящата действаща наредба, макар и да се налага допълнителна редакция, насочват вниманието на педагогическите специалисти именно върху философията на приобщаващото образование и апелираме те да бъдат запазени.

В своя регулярен доклад „Бележник 2017 г.: какъв е успеха на държавата в грижата за децата“, Национална мрежа за децата се застъпва за разработване на **пътна карта, която да планира в следващите от 3 до 5 години визия и конкретни действия за въвеждане на приобщаващото образование във всички детски градини и училища** в страната.

Пътната карта следва да предвиди:

- Разработване на план за популяризиране и мултиплициране на добрите практики от различни пилотни проекти, включително разработените методологии, помагала и инструменти за подкрепа на децата;
- Повишаване на броя на ресурсните учители, психолозите и логопедите в системата на средното образование;
- Актуализиране на програмите за подготовка и допълнителна квалификация на учителите;
- Създаването на насоки за осъществяване на практика на подкрепата за личностно развитие; осигуряване на квалификация на всички учители и специалисти; осигуряване на задължителен 6-месечен стаж в училища и Центрове за подкрепа на процеса на приобщаващо образование;

Преразглеждане на начина, по който Центровете за личностно развитие функционират в момента и пилотиране на няколко Центъра за лично развитие, което да апробира заложената в ЗПУО философия за подкрепа на училищата и училищните екипи в работата им с деца със СОП, деца в риск и деца с хронични заболявания (включително през възможности за назначаване на допълнително психолози, социални работници и други специалисти).

Автор: Стефан Лазаров (11.09.2017 08:28)

Становище на Национална мрежа за децата относно проект на Наредба за ПО (част 3)

4. Процедурата за обезпечаване на специалисти, когато училището или детската градина не може да осигури такива

Съществуващата процедура трябва да бъде облекчена. Вече са налице множество сигнали от различни общини на страната, които не предвиждат разкриването на нови центрове за подкрепа на личностното развитие и институциите трябва да вземат навременни мерки за осигуряване на възможност през регионалните центрове да се гарантира подкрепа в тези населени места, без да се извървява сложната процедура на търсене и чакане на отговори между детските градини, училищата и общинските администрации. Основни потърпевши тук, отново са децата, за които всяко забавяне, би означавало време през което те реално не получават подпомагане.

Идентифицираме и необходимост от това МОН да изготви стандарт за качество, който да се използва при прилагане на разпоредбите на чл. 125 (Качеството на предоставянето на ресурсното подпомагане в детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие се наблюдава от регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.). По този начин образователната система ще гарантира качеството на предоставянето на ресурсно подпомагане и ще го проследява с измерими показатели и норми.

5. Необходимост от преглед и актуализация на механизма за противодействие на училищния тормоз

ДОС ПО реферира към механизма за противодействие на училищния тормоз, като Национална мрежа за децата изпрати предложения към работната група за преглед и актуализация на Механизма и алгоритъма за неговото осъществяване, разработени от училищни психолози и педагогически съветници в страната.

За съжаление, в работната група нямаше възможност за обсъждане и професионална дискусия по поставените предложения и не е ясно какви са аргументите за тяхното отхвърляне. Считаме, че много от поставените въпроси като:

- ограниченията на методиката (невъзможността да се използва за децата от 1-4 клас, невъзможността с нея да се отговори на всички въпроси, които трябва да съдържа анализа, нуждата от създаване и модифициране на въпросник за родителите и др.),

- необходимост от разграничаване на ролите и отговорностите на различните участници т.е. уточняване, че училищния план следва да съдържа активности на ниво училище, а на ниво клас активностите следва да са отговорност на класните ръководители и др.

- съществуването на противоречие в използваната методика - в механизма предложената от Пламен Калчев методика не е задължителна, докато алгоритъма за механизма посочва обратното. Това създава объркване, но и ограничава училищата да използват един и същ инструмент и на практика ги лишава от възможността самостоятелно да развият своя училищна политика за сигурна среда,

са изключително актуални. Още повече, подхода за предоставяне на подкрепа остава силно дискуссионен, поне що се отнася до възможността приложението да се случва след или успоредно с налагане на наказание. Това е не само неефективно, но обърква участниците в процеса и не дава възможност на учениците да поемат отговорност за поведението си. Ние вярваме, че подкрепата е водеща и трябва да се използват всички ресурси на системата. Капацитетът на училището трябва да се подобри в оценката на проблема, за да може да се вземе решение, което не следва задължителна йерархия, а се определя от причините защо едно дете прави това, което прави.

В тази връзка предлагаме **МОН да организира отделна работна група по темата, която да е фокусирана върху преглед и актуализация на съществуващите механизми за да се отговори на актуалната ситуация и нуждата на различните заинтересовани страни за ясни роли и отговорности.**

Автор: Стефан Лазаров (11.09.2017 08:24)

Становище на Национална мрежа за децата относно проект на Наредба за ПО (част 2)

2.Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 години (чл.10)

Всички по-важни изследвания на ранното детско развитие от последното десетилетие, както и цялостното модерно разбиране на педагогическата наука изтъкват на преден план особената важност на „първите седем години“ за бъдещото успешно развитие на индивида. Добавяйки към това и факта, че детското развитие в тази възраст не е статично, а изключително динамично като процес, смятаме че извършването на една, единствена оценка за целия период е крайно недостатъчно. Без значение какъв е бил резултатът от ранното оценяване, той може да е коренно различен след 2-3 години, тъй като при всяко дете има вероятност междувременно да са възникнали обучителни затруднения, или появилите се на по-ранен етап да са били овладени впоследствие.

Вече няколко години Национална мрежа за децата се застъпва за преориентиране на политиките и практиките и **промяна на фокуса от „децата в риск“ към гарантиране правата и повишаване благосъстоянието на всички деца.** На практика, повечето от услугите и грижите за децата и семействата в страната са

ориентирани основно към решаване на вече възникнали проблеми, а работа по приобщаване в предучилищното образование остава подценявана. Ранната превенция на рисковете, би позволила своевременно да се посрещнат актуалните нужди на всяко дете.

В тази връзка, **предлагаме такава оценка да се извършва на всички деца на 5 или 6 години** в подготвителните групи, без значение дали са преминали през ранно оценяване на 3 или 3,5 г. По този начин ще се осигури пълна картина на ранния риск от обучителни затруднения, което ще позволи възможно най-рано да започне оказването на подкрепа на детето и родителите му, в случай на идентифициране на някакви затруднения. Считаме, че извършването на тази оценка е пряко свързано с философията на приобщаващото образование и ефективният достъп на децата до качествено образование, както и с превенцията на феномени като ниските нива на четивна грамотност и високия процент на отпадане от училище.

В допълнение трябва да се отбележи, че първоначалното оповестяване на предложението за въвеждане на „скрининг тестове“ доведе до негативни коментари и недоверие сред родители и учители. Това от части се дължи на факта, че не става ясно как ще протича и ще се управлява цялостния процес на тестване, обработка и анализ на данни, предлагане на дейности, създаване на план и осъществяване на екипна работа. Също така не е регламентирано, че изброените са дейности към „общата подкрепа“, а не такива за диагностициране и подкрепа на деца със специални образователни потребности. Смятаме за нужно добавянето на тези пояснения, както и интегрирането на текстове, които по-ясно да свързват отделните форми на подкрепа в цялостна система. Предлагаме и, в чл. 11., касаещ ранното оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения и обучението на педагогическите специалисти, които ще извършват оценяването, **да бъде заложен ясен срок**, в който специалистите от Държавния логопедичен център и от РЦПППО да проведат това обучение (*пример: до края на/началото на текущата/следващата учебна година*).

3. Осигуряването на финансиране на процеса по приобщаване

Философията на наредбата е да гарантира на **всеки ученик** среда и възможност за приобщаване. Към настоящия момент **не са предвидени никакви средства за допълнителна подкрепа за децата в риск**, което на практика прави невъзможно детските градини и училищата да организират допълнителната подкрепа за тях. Трябва незабавно да се започне процес по изработване и обществено обсъждане на **механизъм**, който да позволи училищата, работещи с деца от маргинализирани общности да се възползват от такава добавка.

Ключова роля в подобен тип механизъм биха могли да имат социалните работници и по-близката им, пряка работа с училищата. Тяхната работа „очи в очи“ с представителите на педагогическия екип ще позволи истинско междусекторно взаимодействие, както и задълбочена работа по всеки конкретен случай.

Подсигуряването на изпълнението на Наредбата изисква **да бъде гарантирано осигуряването на пълно финансиране на общата подкрепа във всичките ѝ форми** от страна на държавния бюджет, включително и съответно финансово

възнаграждение за учителите и специалистите за допълнителните усилия, които полагат за обща подкрепа в частта превенция на обучителните затруднения.

Автор: Стефан Лазаров (11.09.2017 08:23)

Становище на Национална мрежа за децата относно проект на Наредба за приобщаващо образование

Становище на Национална мрежа за децата относно проект на Наредба за приобщаващо образование

Общ коментар

Национална мрежа за децата подкрепя усилията на Министерството на образованието и науката да въведе приобщаващото образование във всяко училище и детска градина, както и че все повече се набляга на факта, че механизмите изведени в Наредбата за приобщаващото образование (ДОС ПО) се отнасят за всяко дете и ученик, а не само за децата със специални потребности или тези „в риск“.

В тази връзка, заставаме категорично зад определянето на приобщаващото образование като **„процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца** и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.“ (Чл. 3. (1) ДОС ПО).

Приветстваме и оповестените от МОН данни, че за изготвянето на проекта на новата наредба е бил направен опит за събиране и обобщаване на повече от 300 становища и мнения на различни представители на образователната система и експерти.

В същото време, изказваме нашите опасения, че въпреки широкият консултативен процес за обсъждане на евентуални промени в Наредбата, работната група работила по нея не включваше ключови експерти, които участват в създаването и прилагането на приобщаващите политики и практики в страната. Национална мрежа за децата бе част от работната група, но за съжаление прегледът на публикувания за обществено обсъждане вариант на промените, показва, че голяма част от направените от гражданския сектор предложения остават неотразени.

Според нас, процесът на консултиране би следвало да включва не само допитване до различните участници и заинтересовани страни за евентуални промени, но и **да даде възможност за истинска професионална дискусия и постигане на консенсус относно ключовите параметри на промяната.** Осигуряването на реално участие на заинтересованите страни и достъпа им до процеса на вземане на решения е от ключово значение за успеха на всяка една реформа. Активното включване на различните участници предполага не само по-добра информираност, съпричастност и разпознаване на собствените роли и отговорности, но и подкрепа при реализирането на предвидените промени.

Конкретни коментари

1. Заменяне на „координиращ екип“ за работата на екипите за подкрепа с координатор (чл.7, ал.1)

Една от основните критики към работата на екипите за подкрепа до момента беше свързана с прекалено императивния характер на Наредбата относно механизма за съставянето на екипите, честотата на срещите и протоколирането им. Въпреки направените стъпки за преодоляването на тези препятствия, смятаме че **задължителното заменяне** на „координиращия екип“ с един единствен координатор може да доведе до свръхнатовареност на отделното лице изпълняващо тази роля. Това е особено валидно за по-големите училища. В тях не само координатора би бил натоварен с непосилни за него отговорности, но и това ще усложни и забави цялостния процес на работата по приобщаване. В допълнение, предлагаме отговорностите на координатора/ координиращия екип да се запазят като част от стандарта, макар и под формата на приложение към него, за да има яснота каква е тяхната роля и отговорностите им да не бъдат вменявани на другите екипи. Това ще гарантира плавност и ясно разпределение на ролите при осъществяване на процеса на подкрепа.

Предлагаме всяко училище, според своите потребности и възможности/ресурси, да бъде свободно да вземе самостоятелно решение относно това дали да определи със заповед **координатор или координиращ екип**. Също така е от съществена важност да се отбележи, че този координатор трябва задължително да бъде **част от специалистите по подкрепа (а не административна длъжност)** и като такъв да има по-задълбочени познания и поглед върху темата за да може да изпълнява ефективно очакваната от него координация и да подкрепя екипа.

История

Начало на обществената консултация - 10.08.2017

Приключване на консултацията - 11.09.2017

Справка за получените предложения - 09.10.2017

[Справка за отразяване на предложенията и становищата](#)

Окончателен акт на Министерския съвет
